

DIDACTIC POTENTIAL OF THE ONLINE EDUCATIONAL PLATFORMS IN MASTERING THE BULGARIAN LANGUAGE AS A SECOND LANGUAGE BY MEDICAL STUDENTS (study)

Abstract: The article presents the role and place of literature texts in mastering the Bulgarian language as a second language by medical students in order to humanize the physician-patient interaction. Within the current understanding of interaction, the bilateral interaction process in medical practice is of major importance for establishing a therapeutic and emotional-psychological connection. As a result, a higher efficacy of the examination, consultation, diagnosis and treatment is achieved. The study presents and analyzes the data from research of "frequency" and "logic" properties of comparisons in Bulgarian language learning as foreign for medical students in blended learning environment with using literary texts. Methods of Scaling were used to carry out the study. The results and their analysis are relevant to establishing the didactic potential of learning in EasyClass online platform.

Author information:

Teodora Valova
Assoc. prof., PhD
Department of Language and Specialized Training, Medical
University – Pleven
✉ valova.teodora@gmail
🌐 Bulgaria

Keywords:

didactic potential, online educational
platforms, language, medical students

Въведение

Настоящата студия е продължение на наше предходно проучване върху проблемите за мястото на художествената литература в обучението по Български език като втори за медицински цели, от една страна, и включването на ѝ в модули, в които общуването с нея да продължи онлайн, от друга страна. Фокусът е насочен към интердисциплинарното взаимодействие между хуманитарните науки, медицината и езиковата подготовка, чрез което да се опита да се обоснове надежден педагогически модел за оптимизиране на чуждоезиковото преподаване в веб-базирана учебна среда.

Постановка на проблема

През последните двадесет години информационните и комуникационните технологии (ИКТ) се утвърждават като съществен елемент във функционирането на всички сфери от живота на съвременното общество. Използването им коренно променя процедурите и практиките в почти всички нива и форми на дейност: в управлението, в бизнеса, в социалната сфера. Развитието на технологиите, в частност на мобилните устройства и на дигиталните инструменти, **допълва, обновява и променя** педагогическата наука и образователната практика. В този смисъл, процесът на преподаването на Българския език като втори не стои встрани от глобалните тенденции, които прилагат мултимедийно и електронно обучение. Включването на „новите медии“ в чуждоезиковото усвояване се разглежда като **добавяне на нови мултимодални и мрежови средства** – със специфични характеристики, възможности и предимства – към вече

прилаганите методи. Използването на ИКТ и Интернет технологиите (IT-технологии) в обучението, в това число и по Български език като втори, постепенно се превръща в част от организацията на учебния процес във Висшето медицинско училище. По този начин се персонализира педагогическото взаимодействие, подобрява се достъпът до основното и допълнителното учебно съдържание, повишава се резултатността при усвояване на лингвистичната информация вследствие от различните пътища за достигане до нея. Това се случва не просто чрез увеличаване на обема знания, а чрез осигуряване на надграждаща специализирана подготовка, основаваща се на работа в смесена среда – аудиторна и виртуална. Заедно с това IT-технологиите обогатяват организацията и съдържанието на педагогическия процес, неговите подходи, методи, форми и средства, създавайки интерактивна (взаимодействена) среда, за по-ефективно развитие на комуникативните умения в образователен контекст.

В зависимост от националните определения и рамки, знанията, в това число и за комуникация на чужд език, могат да бъдат дефинирани и разбирани по определен начин. Тяхното формиране е дълбоко обвързано с Концепцията за ключовите компетентности на Европейския съюз, която е отправна точка за настоящото изследване. Този фундаментален документ разглежда различните подходи за придобиването на базисна и професионална езикова подготовка. Посочено е, че тя е свързана както с вътрешнопредметните, така и с междупредметните взаимодействия. Водещи съвременни подходи за формирането ѝ са: компетентностният и комуникативно-прагматичният [10].

Настоящата студия разглежда възможностите на онлайн ресурсите при използването им в обучението по Български език за медицински цели като един от пътищата за усъвършенстване на образователния процес във висшето училище. Представени са отделните модули от Учебната програма по дисциплината, чрез които се осъществяват основните цели и задачи. Характеризирано е смесеното обучение като разновидност на електронната учебна среда в многоезичната университетска аудитория. Коментирани са общуването в медицинската теория и практика в контекста на ориентирания към пациента подход. Подчертана е ролята на художествените текстове за изграждане на социолингвистична компетентност, като съставна част на комуникативната такава, както и интерактивни подходи за нейното формиране. Общуването с чуждоезиковите художествени текстове е дискутирано във връзка с разширяването на лексикалния запас, с овладяването на фразеологични изрази, с построяването на граматически правилни изречения. Анализирани са ролята на литературата да формира у студентите поведенчески модели и отношения от психосоциален, морален и културологичен характер, които водят до усъвършенстване на социолингвистичната компетентност на бъдещите медици. В последната част на студията са представени и анализирани резултатите от изследване мнението на студентите за свойствата *честност* и *логичност*, с цел установяване на коефициента на корелация между техните скалови стойности.

Цел, задачи и методи на изследването

Целта на настоящото изследване е да обоснове ефективността от продължаващото общуване с текстовете във виртуалното пространство след приключване на учебните упражнения в присъствена форма.

За решаване на задачите на изследването, анализирани на получените данни и постигане на целта се използва комплексна методика, която включва следните **изследователски методи за:**

- *набиране на информация:* обзорно проучване, анализ и обобщение на специализираната литература и информационните източници;
- *установяване на емпирични резултати:*

- социологически методи: нестандартизирана авторска анкетна карта за свойствата честотата и логичността на образните сравнения чрез съпоставяне по двойки (Приложение 1);
- методи на измерване (скалиране): метод на последователните интервали, метод на сравняване по двойки (дуално скалиране), метод на ранжиране.

- *обработка на емпиричните данни* – извършена е с помощта на статистическия пакет STATISTICA.

- *графични методи* за нагледно представяне на получените резултати.

Резултатите, техният анализ, изведените обобщения и изводите са от значение за установяване дидактическия потенциал на синтетичните упражнения, извършвани в присъствен формат и в електронните модули след това. Изследва се влиянието им върху студентите за развитие на уменията наблюдаваната езикова фигура (сравнение) да се употребява уместно и функционално в медицинския дискурс.

Изследователският интерес към разглежданата проблематика се обуславя от няколко аргумента. Първият е търсенето и прилагането на атрактивни за студентите подходи за изграждане и развиване на социолингвистична компетентност у студенти-медици чрез работа с художествени текстове в смесена среда. Приема се тезата, че „формирането на възгледи за социолингвистичната обусловеност на речевите актове кореспондира със знания за употребата на текстосвързващите средства и с умения за правилен избор на комуникативна стратегия, за смяна при необходимост на комуникативната тактика и постигане на резултатност в речевото общуване“ [4]. Решаването на тези и други професионално-прагматични цели на общуването се налага поради тясната специализирана употреба на Българския език като втори в медицинския дискурс. В своето изследване на комуникативните умения в медицинската практика В. Тачева посочва, че „детайлите, условията, обстоятелствата, които определят устната комуникация между медицинския персонал и болните, зависят от различни социолингвистични фактори“ [21]. При тази форма на общуване, според авторката, това са: комплексност, стегнатост, конкретност, съобразеност, яснота, учтивост, коректност [пак там]. Тяхното комплексно усъвършенстване и проява в медицинския дискурс на практика дава възможност на лекаря да решава „професионални задачи, които се съдържат в развитието на рефлексивно клиническото мислене, и способстват за развитие на дискурсивната компетентност на професионално ориентираната насоченост. В своята дейност лекарят влиза в комуникативен процес и едно от изискваните професионални качества на специалиста – медик е уменията ефективно да общува с пациента“ [13]. Правилният подбор на езиковите средства за изграждане на речеви формации, които да съответстват на различните типове комуникативни ситуации, помага да се решават задачите на професионалната дейност.

Друга предпоставка за интерес към проблематиката са някои глобални тенденции в областта на висшето образование: нарастващо езиково многообразие и използване на Уеб 2.0 технологиите за подпомагане на учебния процес. Тези явления се дължат на следните процеси:

- задълбочаваща се диверсификация в това число и лингвистична, в рамките на Европейското пространство за висше образование;

- променящ се профил на студентите;

- модернизация на академичното преподаване чрез информационните и комуникационни технологии.

Актуални въпроси от теорията и практиката на чуждоезиковото обучение в нефилологическите висши училища

Очертаните направления в университетското образование рефлектират върху задачите за подбора и прилагането на различни методи в чуждоезиковото обучение, които да повишат ефективността учебния процес и най-често се свързват с неговата оптимизация. Коментирайки

понятието, Л. Абрамова го дефинира като избор на такава методика, която да осигурява постигането на най-добри резултати с минимални разходи и време и усилия на учителя и обучаваните в дадените условия. По-нататък в своето изследване авторката акцентира, че съвременните тенденции в преподаването на чужд език се свързват както с радикална смяна на методическата парадигма, така и с технологичната актуализация на учебния процес, която се изразява в използването на нови учебни помагала, на мултимедийни компютърни програми, интернет и мултимедийни учебници [1]. Близко до тази теза е мнението на Д. Веселинов, за когото тенденциите в развитието съвременната лингводидактология се свързват с добавянето на „информационни и комуникационни технологии с филологическа и лингводидактическа насоченост“ в методологията, теорията и практиката. Авторът подчертава необходимостта от „разработването на модерни образователни платформи за традиционно и интензивно чуждоезиково обучение“ [23].

Може да се каже, че езиковият блок от знания и умения, който е неразделна част от компетентността на чуждоезиковата професионална комуникация, предполага овладяване на фонетиката, речника, фразеологията и граматиката на чуждия език на ниво, което позволява комуникация в делови ситуации [19]. Интерес по отношение на тези идеи представлява мнението на С. Заболотная, която обобщава, че „технологическа основа на лингвистичната подготовка на студентите от медицинското висше училище се явява съчетанието на информационно-комуникационните, симулационни и хуманитарни технологии, активните (АМО) и интерактивните (ИМО) методи на обучение“ [25]. Сходно е становището на С. Добрева, която определя, че „съвременното обучение по български език е еквивалент на резултатност, когато включва в процеса на постигане на образователно-възпитателни цели възможностите на две парадигми – интерактивна и използване на информационни и комуникационни технологии, т.е. добавя към традиционните допълнителни образователни техники (предопределени от развитието на различни научни системи – методика, теория на комуникацията, текстолингвистика, информатика и др.)“ [4].

Трябва да се подчертае, че въпреки поддържаните гъвкави платформи за дистанционно обучение, въпросът за усвояването на Българския език за медицински цели в веб-базирана среда не е достатъчно проучен. В разработените локални системи, имплементирани във формалните университетски учебни програми, електронните курсове по Български език като втори остават встрани от възприетите практики. Към настоящия момент се наблюдава дефицит по отношение на изследванията и научните публикации за учебни материали и ресурси във виртуалната среда, които реално да отразяват спецификата на овладяване на Българския език и да са характерни за родната медицинска практика.

Изложените аргументи мотивираха изследователския ни интерес да се насочи към проучване на ефективността от използването на платформата *EasyClass* (<https://www.easyclass.com/>) в обучението по БЕ като втори за студенти-медици.

Темата за интегрирането на онлайн платформите и изучаването на Българския език за медицински цели в университетски аспект придобива по-широки измерения, ако се разгледа във връзка с европейското многоезичие. Голям брой чуждестранни студенти в МУ-Плевен, имат различен първи (майчин) език от българския, на който се преподава. Двата изследвани конструкта и техните цели са ясно формулирани във вътрешната нормативна база на университета: широко приложение на различни електронни форми за дистанционно обучение, с цел повишаване на нивото на преподаване и усвояване на учебния материал; изучаване на Български език като чужд, с цел лична, професионална и академична реализация.¹ Езиковото многообразие повдига въпроса как висшето училище може да използва този потенциал, осигурявайки **едновременен достъп на повече многоезични потребители до учебното**

съдържание и до различните формати на контрол по дисциплината. В този аспект, виртуалните класни стаи се доближават най-близо до дейностите в многоезичните аудитории. Поради своите характеристики: *мултимодалност, многофункционален интерфейс и динамичност*, на практика те осигуряват обединението на формалното, неформалното и информалното обучение. Друго преимущество на онлайн платформите е, че създават подкрепяща среда. В нея по-лесно се преодолява страхът от допускането на грешки, които създават психологически бариери и блокират по-нататъшното усвояване на езика.

Място на художествената литература в преподаването на Български език като втори за медицински цели

Поради спецификата на изучаваните предклинични и клинични дисциплини в специалност „Медицина“, Българският език за медицински цели (за чуждестранни студенти, етнически българи, но с различен от българския първи език) е задължителен предмет и се ситиуира в ядрото на основната Учебна програма на специалността. Изучава се в първи курс. Езиковият курс съдържа теми от **Граматиката**, с нейните два дяла: *Морфология* и *Синтаксис*. Във връзка с усвояването на теми от научния стил се изучават неадаптирани текстове от предклиничните и клиничните специалности. Включването на **научнопопулярни и художествени текстове** допълва и доразвива знанията на обучаемите за езика, разширява активния речник, изгражда умения за устна интерпретация по определена тема, в атмосфера на свободна творческа дискусия.

2

За целите на настоящото изследване и за да се очертаят сферите на приложение на онлайн опосредстваното обучение, ще се представят акцентите в Учебната програма, отнасящи се до изучаването на различните езикови равнища и категории.

Първото равнище се отнася до придобиване на базисна езикова подготовка, която има своята специфика при усвояването в чуждоезикова среда:

- знания за особеностите на българската фонетична и фонологична система, които имат значение за правилното разчленяване на устните изказвания на смислови фрази;
- овладяване на знания в областта на *Граматиката*, с нейните два дяла: *Морфология* и *Синтаксис*;
- усвояване на ключова и допълнителна специализирана медицинска лексика и на умения у студента да се прилагат знанията при съчиняване на собствен текст;
- овладяване на медицинска терминология, необходима за практическо прилагане на знанията по клиничните дисциплини;
- достъпно и разбираемо интерпретиране от преподавателя на най-важните правоговорни и правописни норми на българския език и тяхното приложение на рефлексивно и емпирично равнище.

Второто равнище се отнася до усвояване на умения и компетентности от студентите за употребата на езика в речта в степен, която позволява свободно общуване с носителите на езика. Неговите проявления се свързват със:

- знания за езика като система от знакови единици, които могат да бъдат ползвани в общуването, и усвояване механизма на тяхното функциониране в речевата дейност;
- познания за механизмите за логически свързано и ясно изразяване на мислите;
- умения за образно-емоционално разкриване на чувствата, за да бъдат разбирани;
- способности за изразяване и интерпретиране на мисли, идеи, мнения, факти, концепции – както в устна, така и в писмена форма.

На трето място е усвояването на комуникативни стратегии и тактики на общуване и тяхното приложение в широк набор от социални и културни ситуации. Тези компетентности изискват спазването на следните комуникативно-прагматични норми на речевото поведение:

- овладяване на правила за съчетаване на езиковите средства и за изграждане на речеви формации в различните типове комуникативни ситуации;
- развитие на умения да наблюдават, анализират текущата комуникативна ситуация и да адаптират своето собствено речево поведение към изискванията на дискурса;
- познаване на социалните конвенции и културния аспект, които са в основата на опознаването и приемането на различията;

Четвъртото равнище се свързва с прилагането на придобитите лингвистични и социокултурни компетентности в професионалната среда на общуването лекар- пациент. Тяхна пресечна точка се явява социолингвистичната компетентност, проявяваща се в:

- овладяване на комуникативна техника, базирана на ориентиран към пациента подход за постигането на диагностично-лечебните цели (положителен език, диалогичност и др.);
- усвоените знания за езиковите норми и уменията за осъществяване на речева дейност да се прилагат в различните форми на ефикасно взаимодействие с пациента;
- умението и стремежа на професионалиста да избягва медицинската терминология, която би затруднила неспециалистите;
- формиране на нагласи да се говори достъпно, разбираемо, да се използва ясен език при съобщаването на диагнозата или при назначаването на лечение.

Може да обобщим, че в резултат от работата на всички равнища, у обучаемите се изгражда стабилна познавателна основа и практически умения за самостоятелен анализ и оценка на езиковите средства и прилагането им при различни житейски и професионални сценарии. Овладяването на езика подпомага правилния избор и подходяща езикова формулировка във всеки конкретен случай.

В самото начало трябва да подчертаем, че доброто разбиране, владеенето и грамотната употреба на националния език влияят положително върху пълноценното сътрудничество на преподавателя със студентите и развитието на техните комуникативни умения. Те са предпоставка за лично, професионално и академично общуване на български език, за приложение на знанията в професионалната медицинска комуникация и в хуманното общуване на бъдещите лекари с пациентите.

Очертаните акценти ни дават основание да формулираме **основните цели** на културната рецепция на българската литература при преподаването ѝ на носители на друг език в обучението по дисциплината:

- придобиване на лингвистична и специализирана езикова подготовка по български език като чужд;
- знания, свързани с особеностите на интеркултурната комуникация в среда на носителите на езика;
- овладяване на комуникативни умения и терминологични знания, необходими за обучението по медицина и за осъществяването на ефикасно общуване с пациента.

Въпросите за етичните взаимоотношения при упражняването на медицинската професия датират още от времето на Хипократ, преминават през вековете и звучат съвременно в контекста на възникващите – с напредъка на технологиите, генетиката и фармакологията, нови предизвикателства пред медицината и общественото здраве. За В. Дьор „способността да можеш да бъдеш истински лекар произхожда от хуманността. Хуманност обаче означава възможността да създаваш връзки между най-интимните същности на две личности“ [5]. Н. Преображенский подчертава, че „умението да се разговаря с пациента е задължително професионално качество на всеки лекар... Общуването с пациента изисква търпение, внимание, наблюдателност, така че с някаква дума, жест, мимика да не се предизвика недоверие... душевна травма, да влоши неговото психическо състояние“ [16]. Според В. Тачева, в медицината именно от общуването започва

лечението [22]. Изразените позиции до голяма степен отговарят на разбирането ни, че чрез взаимодействието с лекаря пациентът може да бъде вътрешно мотивиран да оздравее, да бъде позитивно „програмиран“. Неслучайно много доктори обясняват подробно историята на болестта, планираното лечение, стъпките, методите, процедурите, в резултат от което пациентът започва да сътрудничи на излекуването си. На психосоматично ниво – душата, мислите му – се настройват той да оздравее. По този начин лекарите се превръщат в специалисти по „психосоматично програмиране“, превръщат се в „творци“ на човешкото здраве. Ето защо не звучи пресилено известната латинска сентенция, че медицината е най-благородното от всички изкуства, защото лекарят не жали своите усилия, и когато не може да излекува, той се стреми да облекчи положението на болния. Според същата авторка, „значимостта на социолингвистичните фактори в лечебния процес определя по-човешкия аспект на медицината: През XXI век пациентът не се третира като обект на терапия, а като участник в него“ [21].

В рамките на съвременните разбирания за интеракцията, двустранният процес на взаимодействие в медицинската практика има съществено значение за изграждането на терапевтична и емоционално-психологическа връзка. В резултат се постига по-висока ефективност при прегледа, консултацията, диагностиката и лечението.

Анализирайки трансхуманистичното движение, Л. Фери посочва, че от най-стари времена, медицината се основава на една проста идея, на един изпитан модел – да „поправа“ в живота това, което е било „повредено“ от болестта. Мисловната ѝ рамка е била изключително терапевтична. Авторът подкрепя твърдението си с примери от гръцката античност, в която от лекаря се е очаквало да се грижи за здравето, тоест за хармонията на тялото, така както съдията е трябвало да опазва здравето на социалното тяло. За привържениците на трансхуманитаризма, обобщава Фери, тази парадигма е вече остаряла, отживяла времето си и може да бъде заменена с нова, благодарение главно на конвергенцията между новите технологии, известни с инициалите НБИК – Нанотехнологии, Биотехнологии, Информатика: big data, Интернет на вещите и Когнитивистика (изкуствен интелект и роботика) [6]. Без да отричаме приложението на високите технологии и роботиката в медицината, трябва да подчертаем, че те отнемат от валенциите на лекаря и го отдалечават от идеята за хуманно отношение към пациента като човешко същество. Заболелият по-скоро се превръща в обект, с когото връзката е опосредствана от машината, от продължителността на клиничната пътека и лимитирана от нейната финансова рамка.

Опасността от деформацията на чисто човешкото отношение към болния е голяма и повечето от лекарите добре го осъзнават. В този смисъл медицинската професия изисква не само и единствено академично образование и стремеж към непрекъсната квалификация. Също толкова важно е и възпитаването на човечност, милосърдие, съпричастност към болката и страданието и всеотдайност при изпълнението на професионалния дълг. Всички посочени морални ценности са израз не само на етичните норми, а са задължителен елемент на терапията, необходим за излекуването и възстановяването на болния.

Процесът на формиране на тези добродетели у бъдещите лекари се осъществява чрез усъвършенстване тяхната емоционална интелигентност, която се възпитава най-сполучливо чрез шедьоврите на българската литературна класика. Следващата стъпка е формирането на социолингвистичната им компетентност. Това означава лекарят да използва ясен, разбираем, стегнат, конкретен и достъпен език в подходящ за конкретната комуникативна ситуация медицински регистър.

Във философски план, дискутираните измерения на медицинското общуване са израз на колективно споделена перцепция и това споделяне зависи най-вече от комуникацията, в която взаимодействието се осъществява не само чрез предаването и възприемането на посланията, а и чрез споделения смисъл, внушен в тези послания.

Днес тази проста формулировка има твърде сложен вид. Причината е, че глобализацията е в напреднала фаза, а терминът Интернет описва не само технико-технологичната инфраструктура на свързаност, а цяло ново комуникационно пространство.

Интегриране на онлайн ресурси в преподаването на Български език като втори за медицински цели

Днес обществото борави със супер модерни технологии във всяка една област, които осъществяват ефективен достъп до информацията и комуникациите и са свързани с невероятно бързото им разпространение. Това поражда необходимост от промяна на средата, формата, обстоятелствата и методическите средства на образователния процес.

Пред нас остават въпроси, които имат връзка с функционирането на институционалният модел на обучение. Той се основава се на парадигмата *предаване – възприемане* на учебното съдържание, която все още е широко разпространена в системата на висшето образование. Този модел се базира на предположението, че образователната ефективност се свежда до преподаване на знания, тяхното усвояване от обучаемите и от последващото им репродуциране и интерпретиране от тях. Традиционната организация на учебния процес във висшите училища, която предлага на студентите да учат пасивно – седнали неподвижно, постепенно се променя. Променя се и обликът на аудиторията. От модел, в чийто център е учебното съдържание, тя се трансформира в място, в чието средоточие е студентът. Педагогическите методи и подходи в преподаването, поставящи студента в позицията на обект в учебния процес, който получава наготово знания от преподавателя, днес, в ерата на дигиталните технологии, не са ефективни. С бързото навлизане на мултимедийните и IT-технологиите в образованието, тяхната роля става все по-важна и незаобиколима. Обичайната аудитория, в която банките са подредени в редици, все по-често се съчетава с нов вид интерактивна, дигитална среда. От своя страна тя се превръща във фактор за осъществяването на по-ефективен учебен процес. Създават се условия за изграждане на ключовите компетентности на 21. век., които – заедно с уменията за учене, вече са по-ценени от притежаването на определен обем езикови знания.

Повечето университетски преподаватели в днешно време прилагат различни онлайн инструменти и мултимедийни ресурси в учебните си практики. Това се случва както при планиране на урочните единици, при подготовката на тестове, работни листи и презентации, така и за административни цели – за общуване с колеги и студенти по имейл или други безплатни приложения, които използват Интернет връзка. По този начин използването на ИКТ се превръща във важен инструмент, който подобрява и улеснява учебния процес. Тези модерни технологии притежават много по-голям потенциал, отколкото просто да направят обучението по-ефективно. Според С. Добрева, в търсенето на нов образователен дизайн, еквивалентен на информационното общество, провеждането на електронно обучение е надежден модел за изучаването на език поради „предимствата на Интернет пространството с предоставения от него достъп до огромно количество информация, възможности за преход от една към друга информация; необозрими перспективи за сравняване, търсене, селектиране на информация; неограничени възможности за директна или индиректна човешка комуникация“ [4]. Други изследователи акцентират върху психическите функции – възприятията и паметта, които също попадат под влиянието на електронно опосредстваното предаване на информацията. Според М. Степанова, когато чуждоезиковият учебен материал „се предоставя с помощта на информационни и Интернет технологии, в процеса на възприятие участват различни канали (слух, зрение и т.н.), които позволяват образователната информация да се съхрани в дългосрочната памет, а всеки сигнал, насочен към мозъка, да служи като ключ за извличането ѝ (например, дума или изображение)“ [20].

Характеристика на електронните платформи при използването им в образователния контекст на многоезичната аудитория

От изложеното до тук става ясно, че интегрирането на учебното съдържание в електронни платформи, които носят характеристиките на социални и професионални мрежи от поколението Web 2.0 „формира у „нет-поколението“ възприятия, умения и начин на мислене, твърде различни от тези на предходните поколения“ [7]. Тези платформи биха могли да се определят и като технологични, и като социокултурни мрежи, защото се използват за създаване на интересно, полезно и качествено образователно съдържание. Те предлагат ново ниво на общуване между студентите и преподавателите – техни потребители, за които онлайн сътрудничеството, съвместната работа, обменът на информация и създаването на ново съдържание са от голямо значение.

Преимствата на работата в онлайн платформа са следните:

- учебните материали могат да се четат на различни устройства – компютри, таблети, смартфони, електронни четци, които имат достъп до Интернет;
- всеки документ може да бъде разглеждан от много потребители едновременно;
- възможност за обновяване на материалите и допълването им с нови;
- интерактивно представяне на информацията по нов и интересен начин – аудио, видео, база данни и др.;
- личен избор колко дълго и кога да се използват ресурсите;
- интегриране на дигитални технологии по време на учебния процес;
- допринася за формиране и развитие на осемте ключови компетентности, дефинирани в европейската референтна рамка за учене през целия живот [10];
- реализация на различни подходи в обучението: компетентностен подход, проектно-ориентирано обучение, проблемно-базирано обучение, учене в сътрудничество, учене чрез правене, и др.;
- инструментите са безплатни и достъпни от всяка точка, по всяко време, при наличие на Интернет.

Биха могли да се посочат и някои **предимства на електронните платформи при използването им в образователен контекст:**

- повишава се интересът на обучаемите към учебното съдържание;
- включване на всеки студент в учебните дейности;
- насърчава се активното учене и ангажираността към преподаваната тема;
- реализират се различни форми на работа: индивидуална, по двойки, в малки и в по-големи екипи;
- прави видим за всички приноса на всеки участник към поставената задача;
- позволява на студентите да учат със свое собствено темпо;
- формира умения за самостоятелно учене и самопроверка на придобитите знания;
- формира по-трайни знания поради онагледеното учебното съдържание;
- дава възможност за създаване на ново съдържание;
- позволява комуникация и сътрудничество както в реално време, така и след приключване на учебните занятия;
- достига до обучаеми с различни стилове на учене.

От изложеното става ясно, че **новите медии осигуряват по-лесен достъп** до учебното съдържание в удобно време и място, поради което студентите могат да получават необходимите знания спрямо индивидуалния темп на учене.

В рамките на електронното обучение и във връзка с целите на настоящата студия се налага да се изясни и друго, производно на него понятие – „смесено” учене/ обучение (blended learning). Някои автори го определят като „учене, при което основната функция на виртуалната учебна среда е съхраняването и предоставянето на допълнителни учебни ресурси, които изпълняват помощна функция при иначе традиционната форма на обучение” [18]. Дефинирано като **форма на електронното обучение**, в която „методите лице в лице в аудиторията се комбинират с компютърно медираны дейности“, смесеното обучение (blended learning) предоставя допълнителни учебни ресурси и модули за преподаване, учене и комуникация [17]. Една от спецификите на електронната среда – да „удвоява“ времето и пространството, е реално основание ИКТ дейностите да се интегрират в учебната програма и по този начин да я превърнат в смесена (face to face и online обучение). М. Нейкова обобщава, че „мобилните технологии помагат да се преодолеят ограниченията по отношение на времето и мястото за провеждане на учебния процес“ [12].

В контекста на доминиращите аудиторни фронтални методи: *микролекция, упражнение, самостоятелна подготовка*, чрез интерактивния софтуер в електронната среда преподавателят получава допълнителни възможности да **организира, подпомага и контролира** продуктивното овладяване на четирите комуникативни умения: *четене, писане, слушане и говорене* на български език за целите на академичното образование по медицина.

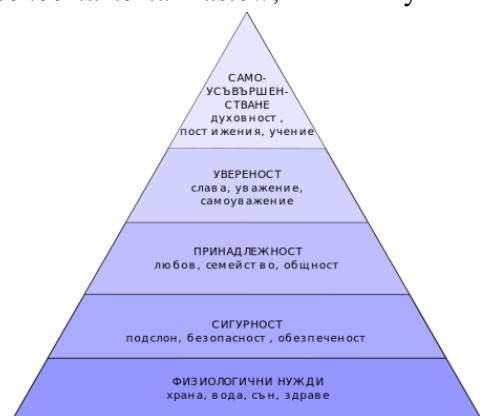
Характеристика на съвременните студентите като принадлежащи към дигиталното поколение

Освен потенциала на новите технологии в областта на овладяването на езика, друга важна предпоставка за тяхното интегриране в процеса на обучение е **промененият профил на съвременните студенти**. Специално трябва да се отбележи, че те не познават света преди появата на информационните и комуникационните технологии, които ги провокират да мислят, взаимодействат и учат по съвършено различен начин. Метафорично определяни от М. Prensky с понятието „*Digital Natives*“ [15], те винаги са онлайн във Facebook или в различни приложения – Viber, WhatsApp, Twitter, Instagram. Поколението на „дигиталните по рождение“ и „дигиталните имигранти“, към които се отнасят съответно студентите и преподавателите, имат следните съществени характеристики (таблица 1), които ги отличават едни от други (по Prensky, 2001):

Таблица 1.

„Дигитални по рождение“	„Дигитални имигранти“
<ul style="list-style-type: none"> - Съвременно поколение, което притежава качествено нови характеристики; - Неговите представители учат по различен начин; - Пластични, поради „ранното потапяне в технологиите“; - Имат различни очаквания към обучение-то и учителите – образователната система не е била проектирана за тях; - Изпитват удоволствие от работата, когато е последвана от награда; - Може да се квалифицират като „дигитално“ поколение. 	<ul style="list-style-type: none"> - Предходно поколение, което не говори на „цифров“ език; - Представителите му мислят и обработват информацията по различен (линеен) начин; - Предпочитат текста пред графиките; - Не работят по-добре, когато са в мрежа; - Може да се квалифицират като „технологично и поколенчески детерминирани“; - На „дигиталните по рождение“ преподават „дигитални имигранти“.

Светът на настоящите студенти е немислим без мобилните устройства, след като смартфоните буквално превзеха света. Дума на 2017 година в Германия е „Smombie“. Тя съчетава две понятия – „Smartphone“ и „Zombie“. На второ място в класацията „Дума на годината“ попада аксесоар за смартфон. Ето защо съвременните студенти могат с пълно право да бъдат наречени поколението „Смартфон“. В днешната модерна лексика всяка втора дума е свързана с ИКТ, всяка трета дума е свързана с това, което се случва в глобалната мрежа. Ако сравним ценностната система на родените след 2000 г., с универсалните потребности от *Пирамидата на потребностите на Maslow*, би се получила следната картина, визуализирана на фигура 1 [11]:

Диаграма на йерархична система на потребностите на човека (по Маслоу)

Диаграма на потребностите на съвременните млади хора

Фигура 1.

Преподавателите трябва да се съобразяват със съвременните нагласи и потребности на своите студенти във века на модерните технологии.

Може да се обобщи, че **конкуренцията на социалните мрежи** налага да се създадат и поддържат онлайн портали за обучение, преподаване и съвместна работа, които да предоставят естествено продължение на аудиторните занятия, без да ги повтарят. Активното интегриране на информационно-комуникационните технологии в образователния процес доближава университетската учебна среда до **естественото обкръжение** на студентите. В подкрепа на тази теза може да се посочи изследването на М. Грудева и кол., които обобщават, че интерактивното учене, базирано на технологиите, изисква разработването на подходящи програми (софтуерни продукти) и използването на съвременни технически средства и технологии (компютри, интерактивни бели дъски, „умни дъски“, мултимедия, Интернет и мобилни технологии и др.). Интерактивността, според авторите, се реализира чрез специално разработен софтуер, в който централно място заема индиректната, осъществявана чрез техническото средство, комуникация между преподавателя и студентите, между самите студенти и между студента и софтуера (програмата, която „замества“ преподавателя). Този вид опосредствано от технологиите и Интернет обучение, изисква висока технологична (професионална и методическа) компетентност за подбор, разработване и използване на адекватни софтуерни продукти и употребата на съвременни учебни технически средства за целта [9].

В тази връзка, С. Георгиева-Лазарова и Л. Лазаров споделят виждането, че „новата информационна среда сменя не само технологиите, използвани в обучението, но и образователните ценности, потребности, интереси“ [7]. В следващи свои изследвания авторите лансират твърдението, че успехът на смесеното обучение зависи от: организацията на обучение, качеството на виртуалната среда и степента на готовност на обучаеми и обучители да взаимодействат в такъв формат [8].

След направения анализ на научната литература по изследваната проблематика, без претенции за изчерпателност, **предимствата на електронното обучение** могат да се обобщят по следния начин:

- предполага интерактивна образователна среда поради своите характеристики: **мултимодалност, многофункционален интерфейс и динамичност**;
- улеснява **достъпа до образователните ресурси**;
- създава **условия за индивидуално учене**;
- в процеса на корекцията на грешките се **преодолява емоционалният стрес**, възникващ в резултат от опасението да не се сгреша в обкръжението на състуденти.
- способства за обогатяване на формите и средствата за съвременно общуване между субекта и обектите в обучението.

В този план на разсъждение, приложението на съвременни аудиовизуални и информационни технологии в многоезичните аудитории създава условия за осъществяване на:

- интерактивен и динамичен образователен процес, с възможност за реорганизация на учебното време и пространство;
- лично ориентирано обучение, в чийто център е студентът;
- приобщаване и включване на всеки обучаем в процеса на откриване на знанието;
- ефективна комуникация и сътрудничество между студентите по време на изпълнение на поставените задачи чрез работа в групи и в екипи;
- работа в смесена среда: присъствена и дигитална;
- внедряване на компетентностен подход в обучението.

Както вече беше подчертано в предишни наши публикации, интегрирането на интерактивни мултимедийни и онлайн инструменти в езиковото обучение дава възможност за постигане на по-голяма ефективност при изграждането на умения за комуникативно-речево общуване [22]. Анализирано във връзка с методологията на образователния процес, интегрирането на технологиите в процеса на усвояване на декларативните и процедурни езикови знания и на межкултурни и социални познания, на практика се свързва с **приложението на компетентностния подход**.

Овладеяването на нагласи и отношения, свързани с комуникацията на чужд език, с успех може да се реализира с помощта на този подход, защото той притежава ярко изразена интегративност, обединявайки в едно цяло знания и умения. Във връзка с прилагането му, Г. Бонева обобщава, че „при компетентностния подход става апробиране на различни модели на поведение в дадена предметна област, избор на тези, които в най-голяма степен съответстват на неговия стил, претенции, естетически вкус и нравствен опит“ [2]. Според К. Димчев, този „подход предполага да се действа автономно и рефлексивно, да се използват интерактивно различни средства; да се участва в действията на разнородни групи. Това са характеристики, които се проявяват във: самостоятелната познавателна дейност, чрез която се усвояват начини за придобиване на знания от различни източници на информация; ...“ [3]. В този смисъл, използването на този метод за изграждане на умения у участниците в комуникативния акт, е изключително важно, защото той подпомага формирането на социолингвистични способности за взаимодействие между основните субекти в процеса на обучение: *преподаватели, студенти, пациенти*. От изложеното става ясно, че прилагането на компетентностния подход в чуждоезиковото обучение формира у студентите не само отделните знания, умения и навици, а способността и готовността за ефективна и продуктивна езикова дейност в различни **социално значими комуникативни ситуации**.

Те се обуславят от необходимостта бъдещите лекари правилно и уместно да използват езиковите средства при изпълняване на различни комуникативни задачи – за възприемане,

възпроизвеждане, творческо претворяване на текст и продуциране на реч. Комуникативната компетентност се разглежда като усвояване на съвкупност от взаимосвързани езикови знания, умения, навици и отношения, позволяващи да се изпълняват целенасочени и резултативни действия с тях в речевата практика [22]. Практическото овладяване на Българския език като втори, в съответствие с нормите на книжовния език, е неразривно свързано с развитието на когнитивната способност на индивида да интерпретира света и да се свързва с другите. Като опитност и реална готовност за общуване, адекватни на целите и етапите на конкретната ситуация, като намерение за словесно взаимодействие и разбиране, комуникативноречевата компетентност се реализира върху основата на лингвистичната, езиковата и социолингвистичната. Тук е мястото да се отбележи, че в условията на медицинското образование ефективното педагогическо взаимодействие се усложнява от наличието на ред допълнителни обстоятелства: наличие на трети субект – пациент; провеждане на учебен процес в болнична среда; взаимоотношения с близки на пациенти; взаимоотношения с медицински персонал [9].

Както беше подчертано, взаимодействието в медицинската практика се основава върху принципите на хуманността, етиката, отговорността и уважението към пациента. Това е едно от проявленията на професионализма – да се спазват както установените стандарти и норми на поведение към болелия, така и професионалните етични и юридически норми на лекарската професия.

Като съставна част на комуникативната компетентност, социолингвистичната се проявява в изразяването „с достатъчно ясни, разбираеми и достъпни – по възможност – български думи, за постигане на комуникативните цели, особено при разговор с пациенти и близките им“ [21]. Изграждането ѝ е продължителен процес, свързан с развитие на „специалните знания и умения за успешна комуникация с болния“ [пак там]. Ефективното междуличностно общуване с пациента означава да се избягва терминологията, „свързана с професионалните навици, която затруднява останалите“ [24]. Поради обществената значимост на проблема, **формирането на социолингвистична компетентност у чуждестранните студенти** е във фокуса на обучението по Български език като чужд в МУ-Плевен.

В този ред на мисли стои важният въпрос за дефинирането (или по-скоро преосмислянето) на мястото на художествени текстове в обучението по български език на чуждестранни студенти-нефилолози. Според М. Нейкова, „изучаването на чужд език чрез литературни текстове се практикува широко и като самостоятелна дисциплина, и под формата на откъси от художествени произведения, интегрирани в учебните комплекти по чужд език“ [12].

В обучението по Български език за медицински цели, в контекста на хуманното общуване между лекар и пациент, безценна е ролята на художествените текстове. За разлика от теоретичната наука, която налага своите тези директно, понякога дори дидактично, художествената литература въздейства върху обучавания индиректно – чрез образи, картини, емоции, чувства. Така тя възпитава неусетно бъдещите лекари в духа на моралните добродетели, които следва българинът от древни времена до днес – дълг, чест, отговорност, вяръност. Приобщава ги към общочовешките идеали – хуманизъм, емпатия. Чрез художественото творчество студентите се запознават с най-ценните образци на родната ни литература и същевременно изграждат у себе си – под ръководството на преподавателя – етични добродетели, така нужни за бъдещата им хуманна професия. Художествените текстове запознават студентите, от една страна, с националната специфика и културата на нашата страна, а от друга – допълват и доразвиват знанията по езика, разширяват активния си речников запас.

За да се използва потенциала на българската класика е необходимо разработване на подходящ алманах от автентични художествени текстове, които да включват фрагменти от

богатата съкровищница на литературната ни класика през вековете – Ботев, Вазов, Елин Пелин, Й. Йовков, както и произведения от съвременни автори – В. Пасков, Л. Канов, Г. Господинов, А. Попов, Т. Димова, А. Илков и др. Чувствата и преживяванията на героите в блестящите творби на поетите и вълнуващите събития и факти, описани талантливо в прозата на писателите ни, съдържат благотворен потенциал за целите на обучението по Български език.

Използването на дидактически онлайн ресурси с интегрирани литературни произведения прави изучаването на чуждия език практически ориентирано, реализира го в съвременна, интерактивна образователна среда. Същевременно предоставя нови канали за комуникация, сътрудничество и взаимодействие между *преподавател-студент, студент-студент, студент-текст, студент-пациент*. Идеята за използване на електронните платформи за обучение, където самостоятелно и критично студентите да се справят с информационния поток, се обосновава от тезата, че Интернет-базираните курсове имат потенциала да допълват и подпомагат традиционното обучение в рамките на конкретен образователен контекст [14].

Виртуалните класни стаи като *Twinspace, Google Classroom, Class Dojo, EasyClass* и др. налагат нов модел на обучение – чрез използване на информационни технологии. В този нов модел на обучение една част от предвидените за извършване в учебните часове дейности се прехвърлят от традиционната аудитория в защитена онлайн среда. Всеки потребител има достъп до виртуалното пространство чрез собствено потребителско име и парола. Предимството на виртуалните класни стаи пред традиционните е, че комуникацията между студентите, между тях и преподавателите и между студентите и учебните материали може да продължи и след приключване на учебните часове. Те могат да работят по поставената задача дистанционно, офлайн или онлайн.

В използваната от нас платформа могат да се съхраняват електронни текстови и аудиовизуални учебни ресурси, които улесняват обучението на големи групи чуждестранни студенти. *EasyClass* позволява директна, синхронна и индиректна – асинхронна връзка между обучаващ и обучаеми. В нея се съдържат инструменти за *самостоятелна подготовка, дискусия, тестова проверка, есе, публикуване на изпълнени задания и тяхната оценка*.

Изложените основания се обединяват в идеята за **интеграция** на виртуалната платформа *EasyClass* в обучението по Български език като чужд, за да се търсят възможности за въздействие в следните **насоки**: 1) осмисляне на специфичните стилистически и реторически функции на компаративните структури (образни сравнения) в художествени текстове; 2) развитие на уменията изследваната езикова фигура да се употребява уместно и функционално в медицинския дискурс.

Това насочи усилията към изследване на оценките за свойствата *честност* и *стереотипност* на шест образни сравнения, с цел да се установи има ли разлика при оценките на един и същ стимул преди и след използване на корпус от художествени текстове, в писмен или аудио формат, в електронната платформа.

Организация, резултати и анализ на данните от изследването

Обект на изследването е мнението за свойствата *честност* и *логичност* на сравненията и установяване на коефициента на корелация между техните скалови стойности на студенти, етнически българи, в МУ-Плевен, взаимодействащи в смесена (присъствена и електронна) форма на обучение по БЕ като чужд.

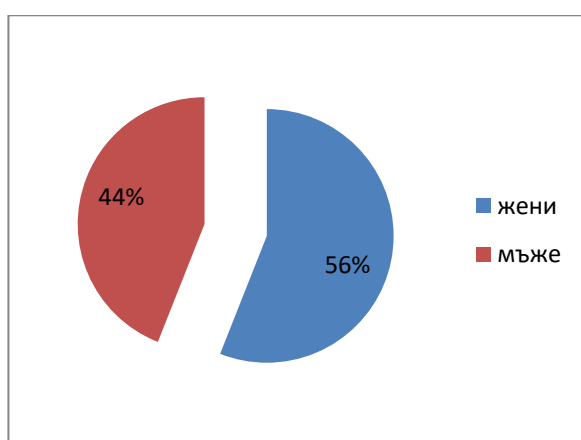
Предмет на изследването е дидактическата ефективност на Учебен курс по български език във виртуалната платформа *EasyClass* и въздействието на онлайн опосредстваното учене върху изграждането на умение наблюдаваната езикова фигура да се употребява уместно и функционално в медицинския дискурс.

Задачата на изследването е да се подложи на експериментална проверка следната хипотеза: *Взаимодействието с художествени текстове в писмен или аудио формат, базирано на разработения в електронната платформа EasyClass учебен курс, ще доведе до овладяване образната функция на езика в по-голяма степен, в сравнение с традиционното обучение в присъствена форма, без интегриране на онлайн опосредствано педагогическо взаимодействие.*

Контингент за реализиране на изследването

Общият брой на изследваните чуждестранни студенти от специалност „Медицина“, е 25, избрани на случаен принцип от общо 50 студенти, записани за обучение в Магистърска програма „Медицина“ на Факултета по „Медицина“, МУ-Плевен, за зимния семестър на академичната 2018/2019 година. Първите езици на изследваните лица са: *сръбски, македонски, украински, руски*. Формата на обучение е редовна, входното ниво на владеене на българския език варира силно (табл. 1), както е установено със стандартния тест за определяне на ниво.

Честотното разпределение по пол е визуализирано на Фиг. 1.

Фиг. 1. Разпределение по пол (в %)

Разпределението по **пол** показва, че сред анкетираните с малък превес са **жените**.

Таблица 1. Описание на изследваните студенти

Брой участници	25
Мъже	11
Жени	14
Възраст	19 – 20
Ниво на владеене на българския език	A2 – C1
Форма на обучение	Редовна
Степен на обучение	Магистърска
Програма	Български език

Както се вижда от таблица 1, участниците се характеризират със следните особеност: съотношението мъже – жени е почти 1:1, което е традиционно за специалността „Медицина“. Средната възраст е 19-20 години. За контролния експеримент е използван същият педагогически дизайн на обучението с корпус от художествени текстове, но изцяло в присъствена форма и без онлайн опосредствано взаимодействие. Продължителността на обучението е един семестър.

Методи за теоретично изследване са: обзорно проучване, анализ и обобщение на специализираната научно-методическа литература и информационни източници по изследваната проблематика.

Методи за установяване на емпирични резултати: 1. Методи на измерване (скалиране): метод на последователните интервали, метод на сравняване по двойки (дуално скалиране), метод на ранжиране. 2. Графични методи за нагледно представяне на получените резултати.

Цел на изследването е честотата на употреба на сравненията в речта и тяхната логичност (устойчивост) в контекста на обучението в смесена форма по Български език като чужд за студенти-медици.

Целта се декомпозира в следните **задачи**:

1. Да се анализират съвременните теоретични постановки във връзка със съществуващи модели и добри практики за прилагането на уеббазирани технологии за обучение *по* и *на* български език като чужд в рамките на смесеното учене в академичен контекст.

2. Да се установи честотата на употреба на образните сравнения в речта и тяхната логичност – преди и след педагогическо взаимодействие с литературни текстове – в присъствена и в електронна (смесена) среда.

3. Да се извеждат изводи и препоръки за влиянието на електронно опосредстваното обучение в смесена среда върху развитието на социолингвистична компетентност в медицинската практика.

Методика на изследването

Стимулен материал. Като стимулен материал са подадени шест образни сравнения: *стройна като топола; черен като дявол; ухае като колония ентерококи; хитър като лисица; бърз като охлюв; чист като сълза.*

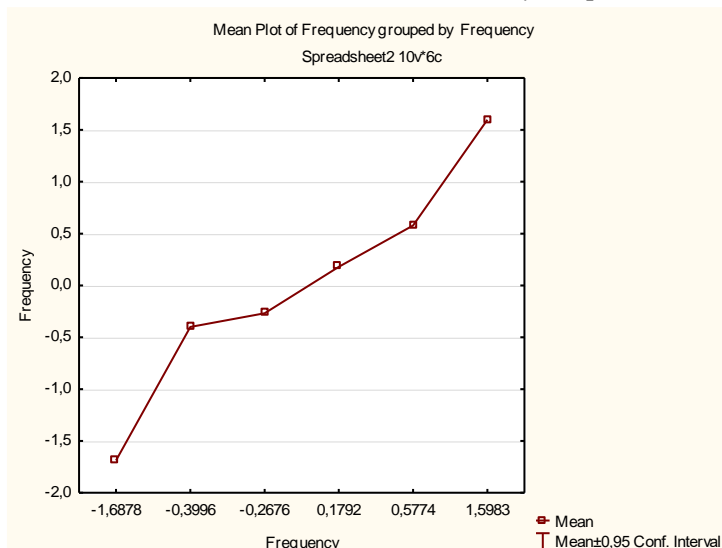
Променливи, които се изследват, са: **честота на употреба и логичност.**

Резултати от изследването

Процедура. На участниците в изследването беше казано, че то се провежда с цел да се установи доколко често, според тях, се употребяват в речта 6 предварително избрани сравнения. Изследваните лица (ИЛ) трябваше да оценят честотата на употреба чрез една от оценките на следната седембална скала от Ликертов тип: 7 – *много често*; 6 – *често*; 5 – *по-скоро често, отколкото рядко*; 4 – *колкото често, толкова рядко*; 3 – *по-скоро рядко, отколкото често*; 2 – *рядко*; 1 – *много рядко*. На участниците беше казано, че няма грешен и верен отговор. Има добър отговор, който се дава спонтанно и съответства на личния усет за това доколко често се употребява даденото сравнение. ИЛ записваха оценките си срещу съответната степен в листа за отговори. Сравненията се подаваха писмено във фиксиран случаен ред.

Като резултат от проведеното изследване се получиха по 6 оценки за всяко сравнение. Сравнението на скаловите стойности за *честотата на употреба* на стимулите показват, че в резултат от обучението в присъствена форма, ИЛ определят сравнението *ухае като колония ентерококи* като най-рядко употребявано, за разлика от ИЛ, обучавани в смесена форма, които посочват съответно – *чист като сълза* (Графика 1).

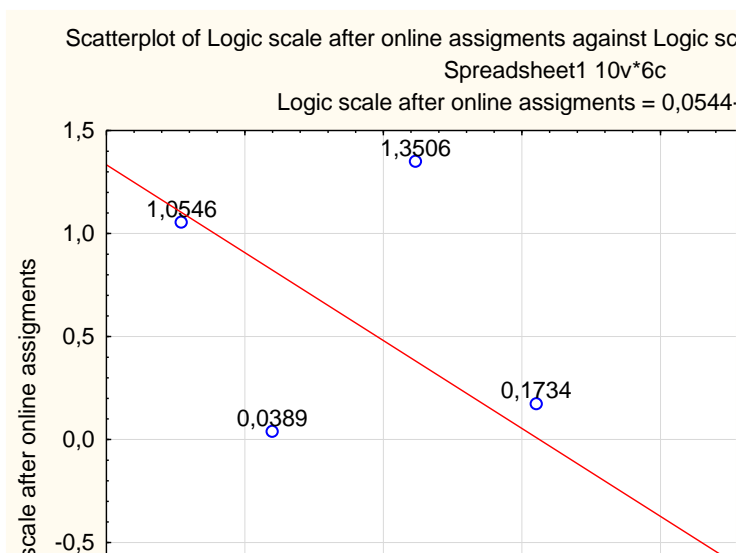
Графика 1: Скалова стойност за честотата на употреба на стимулите

С цел изследване на **избора по предпочитание**, шестте сравнения се комбинират по двойки, чийто брой се определя по формулата: . В случая това са 15 двойки $\frac{n(n+1)}{2}$ сравнения. Сравнението по двойки (избор по предпочитание) установи статистически значима разлика в ранговете: $p < ,05$. Това дава основание да се приеме хипотезата.

Графика 2 визуализира скаловите стойности за **логичност** на образните сравнения *преди* и *след* въздействието с художествени текстове в платформата EasyClass. Подреждането е по ранг – от най-логичното (*хитър като лисица*) към най-алогичното сравнение (*ухае като колония ентерококи*).

Графика 2: Оценки преди и след онлайн опосредствано взаимодействие с художествени текстове

В резултат от традиционното обучение в присъствена форма, без интегриране на електронни ресурси, студентите оценяват като най-логично сравнението *ухае като колония ентерококи*, а като най-алогично – *бърз като охлюв*. Анализът показва, че оценката зависи от

фактора спорадичност (индивидуалност – т. е. използване на сравнението от малък социолектен кръг), затова *ухае като колония ентерококи* се възприема като по-логично в сравнение с *бърз като охлюв*. След изпълнение на онлайн задачите студентите оценяват като най-логично сравнението *хитър като лисица*, а като най-алогично – *стройна като топола* (Приложение 2). При интерпретация на корелационния анализ, в резултат от сравняването на скалите, получени *преди* и *след* работа с корпуса от художествените текстове (в писмен или аудио формат) в платформата EasyClass, се установи **висока степен на корелация** – 0,85.

Събраните емпирико-диагностични данни от анкетирването могат да бъдат интерпретирани с оглед проверка на хипотезата на проучването. На основа установената степен на корелация се потвърждава и приема хипотезата, която гласи, че въвеждането на електронни модули – с интегрирани литературни фрагменти, води до по-трайно и задълбочено усвояване на чуждестранната лексика и до уместната ѝ употреба. Студентите-медици осъзнават как се променят изречението, когато в него има само главни части (Напр.: *Тя изви шийката си*. Й. Йовков, „Ветрената мелница“), и когато са употребени сравнения, епитети и т.н (Напр.: *Тя изви като лебед бялата си шийка*).

Освен това, анализът на Учебната програма, учебниците и учебните материали, предшестващ проучването, показва, че на литературните текстове, ориентирани към запознаването с лексиката и фразеолофията в конкретни ситуации, е отделен твърде несъществен дял. На това би следвало да се обърне внимание и непълнотите да бъдат попълнени. Включването на художествени текстове ще подпомогне възприемането на националните и културните особености и нормите на поведение, които да се прилагат от студентите в спонтанните ситуации на професионалното общуване за медицински цели.

Резултатите от направеното проучване насочват към следните изводи:

1. Резултатите от емпирико-диагностичното изследване показват, че се наблюдава развиващ ефект по отношение на осмислянето на специфичните реторически свойства *честотност* и *логичност* на сравненията в резултат от обучението в смесена форма.
2. Разработеният учебен курс по Български език като чужд за студенти-медици в платформата EasyClass постига предварително определените цели за повишаване на компетентностите на студентите да боравят с морфологични и синтактични изразни средства.
3. Развитието на социолингвистичната компетентност се заключава в изграждане на умение образните сравнения да се употребяват в съответствие с условията на комуникативния акт, в подходящ за пациентите регистър.

Заклучение

Направените изводи имат значение за оценката на дидактическия потенциал на предложения електронен курс да обогати речта с образна фразеология. Това на практика се проявява в уменията на студентите да прилагат езиковите знания в реалната медицинска комуникация с пациентите, използвайки точен, разбираем и експресивен език. Използването на мултимедийно и електронно интегрирани модули, включващи произведения на поезията и прозата от известни национални автори, позволява да се допълнят познанията за естетическата изразителност на тропите. По този начин се активизират естетическите способности на обучаемите, изгражда се емоционална интелигентност и социолингвистична компетентност, които им помагат самостоятелно да употребяват достъпна лексика в общуването с пациентите.

Тенденциите на изследването са насочени към вземане на извадка с повече студенти, която да бъде балансирана както по възраст и пол, по първи (майчин) език, така и по ниво на владение на българския език. Освен това, изследването трябва да се проведе както с много повече образни

сравнения, така и с други тропи (напр. епитети, хипербола, литота), при по-строг контрол на параметрите, чрез което ще се достигнат удовлетворителни резултати по отношение на проверката на формулираната хипотеза.

Notes

1. Strategia za razvitiе na vissheto obrazovanie v Republika Bulgaria. Obn. – Darzhaven vestnik broj 47 ot 13 yuni 06.2017 g.
2. Uchebna programa po Balgarski ezik za studenti etnicheski balgari, redovno obuchenie, spetsialnost Meditsina, OKS „Magistar“, 2017-2018 g.

References:

1. **Abramova, L.** Optimizatsia metodov obucheniа inostrannomu yazyku v neyazykovom vuze. Materialy mezhvuzovskogo kruglogo stola: Aktualnye voprosy teorii i praktiki obucheniа inostrannomu yazyku v neyazykovom vuze; 2 fevralya, 2018, s. 35. <http://www.oimsla.edu.ru/sites/default/files/aktualnye_voprosy_teorii_i_praktiki_obucheniya_inostrannomu_yazyku_v_neyazykovom_vuze_materialy_mezhvuzovskogo_kruglogo_stola_2_fevralya_2018_goda.pdf> (19.01.2020, 10:00).
2. **Boneva, G.** Kompetentnostni izmereniа na nachalното obrazovanie. Plovdiv: Astarta, s. 27, 2016.
3. **Dimchev, K.** Ot znanietsentristki podhod kam kompetentnosten podhod na zanyatiyata po balgarski ezik. Elektronno spisanie LiterNet, 30.04.2011, № 4 (137). <<https://liternet.bg/publish/kdimchev/znanietsentristki.htm#1>> (29.01.2020).
4. **Dobrevа, S.** Rolyata na kompyutarno-oposredstvenata komunikatsia za postigane na tselite na rodnoezikovoto obuchenie. Godishnik na Shumenskiа universitet „Episkop Konstantin Preslavski“. Fakultet po humanitarni nauki. Tom XXVIII A. Shumen: Universitetsko izdatelstvo „Episkop Konstantin Preslavski“, s. 157-177, 2017.
5. **Dyor, V.** Za meditsinata. Misli i aforizmi. Plovdiv, 2011, s. 112. <<https://academy21century.com/wordpress/wp-content/uploads/2016/01/Za-medizinata-2016.pdf>>(21.10.2019, 7:20).
6. **Feri, L.** Transhumanitarnata revolyutsia. Sofia: IK „Kolibri“, s. 8, 2017.
7. **Georgieva-Lazarova, St., L. Lazarov.** Audiovizualni i informatsionni tehnologii v obuchenieto. Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, Veliko Tarnovo, 2010.
8. **Georgieva-Lazarova, St., L. Lazarov.** Faktori za uspesno prilagane na smeseno obuchenie. Chuzhdoezikovo obuchenie, kn. 89, Sofia: Az Buki, s. 33, 2017.
9. **Grudevа, M. i kol.** Metodika na akademichното преподаvane vav vissheto meditsinsko uchilishte, Varna, 2016.
10. **Key Competences for Lifelong Learning.** European Union, 2019. <<https://publications.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>>.
11. **Maslow, E.** A Theory of Human Motivation article. *Psychological Review* 50(4),1943.
12. **Neykova, M.** Dramaturgichnite tekstove v obuchenieto po angliyski ezik. Sofia: Az Buki, *Chuzhdoezikovo obuchenie*, kn. 5, s. 513-523, 2017.
13. **Nikolova, N.** Komunikativni aspekti na meditsinskiа diskurs. *STUDIA PHILOLOGICA*, tom 36, kn. 2, s. 63-72, 2017.
14. **Pejcheva-Forsayt, R.** Elektronното obuchenie – teoria, praktika, aspekti na pedagogicheski dizayn. Spisanie na Sofiyskiа universitet za obrazovatelni izsledvaniа, 2010/1.<https://journal.e-center.uni-sofia.bg/f/downloads/2010/Broi%201/R.Pejcheva.pdf>(08.06.2019).

15. **Prensky, M., 2001:** Digital Natives, Digital Immigrants. *Horizon*, Vol. 9 Issue: 5, (pp.1-6). <https://faculty.uoit.ca/kapralos/csci5530/Papers/prensky_p1.pdf > (19.01.2020).
16. **Preobrazhenskiy, N.** Za meditsinata. Misli i aforizmi. Plovdiv, 2011, s. 71. <<https://academy21century.com/wordpress/wp-content/uploads/2016/01/Za-medizinata-2016.pdf>>(21.10.2019, 7:20).
17. **Radev, Pl.,** Traditsii i savremennost v obrazovanieto. (Shtrih za diskusia), Plovdiv, 2015, s. 51.<<https://uni-plovdiv.bg/uploads/site/pedagogy/Elektronna%20biblioteka%20-%20sbornici/Obrazovanie,%20Orazvitie,%20izkustvo/Tradicii-OK.pdf> > (18.01.2020).
18. **Sharpe, R., G. Benfield, G. Roberts, R. Francis.** The undergraduate experience of blended e-learning: a review of UK literature and practice.<https://pdfs.semanticscholar.org/5ae9/c9bc52122aa77cb36e7add118741c0721672.pdf?_ga=2.135176113.1838019476.1580373160-1736056364.1580373160> (30.01.2020).
19. **Stepanova, M.** Formirovanie kompetentsii delovogo obshtenia na inostrannom yazyke v magistrature neyazykovogo vuza. *St. Petersburg State Polytechnical University Journal. Humanities and Social Sciences.* 2, 2013. S. 108-113.
20. **Stepanova, M.** Ispolzovanie vozmozhnostey informatsionno-kommunikatsionnykh tehnologiy pri obuchenii inostrannomu yazyku magistrantov tehnicheskikh napravleniy. *Vestnik KGU im. N.A. Nekrasova*, Tom 21, s. 138, 2015.
21. **Tacheva, V.** Komunikativni umenia v meditsinskata praktika. Steno, Varna, 2014.
22. **Valova, T.** Kompetentnosten podhod v pedagogicheskoto vzaimodeystvie za razvitie na rechta u 5-6-godishnite detsa. *Pedagogicheski almanah. Univ. izd. „Sv. sv. Kiril i Metodiy“*, . Veliko Tarnovo, br. 1, s. 31-40, 2016.
23. **Vesselinov, D.** Chuzhdoezikovoto obuchenie – novi izsledovateliski rakursi. Sofia: Az Buki, Chuzhdoezikovo obuchenie, kn. 39, Number 1, s. 7, 2012.
24. **Videnov, M.** Prakticheska sotsiolingvistika. Sofia: Prosveta, 1994.
25. **Zabolotnaya, S.** Didakticheskiy sinkveyn na zanyatiyah po inostrannomu yazyku v meditsinskom vuze. *Materialy mezhvuzovskogo kruglogo stola: Aktualnyye voprosy teorii i praktiki obucheniya inostrannomu yazyku v neyazykovom vuze.* 2018, s. 35. <http://www.oimsla.edu.ru/sites/default/files/aktualnye_voprosy_teorii_i_praktiki_obucheniya_inostrannomu_yazyku_v_neyazykovom_vuze_materialy_mezhvuzovskogo_kruglogo_stola_2_fevralya_2018_goda.pdf> (30.12.2019, 9:50).

Приложение 1.

Нестандартизирана авторска анкета за установяване на оценките за свойствата *честотност* и *стереотипност* преди и след работа в електронна платформа

1. Свойство: честота на употреба.

Прочетете сравненията и попълнете таблицата като срещу всяко сравнение напишете цифра от 7-балната скала, според това колко често според вас даденото сравнение се използва в речта.

Сравнение/ честота на употреба	Много често	Често	По-скоро често, отколкото рядко	Колкото често, толкова рядко	По-скоро рядко, отколкото често	Рядко	Много рядко
	7	6	5	4	3	2	1
Стройна като топола							
Черен като дявол							
Ухае като колония ентерококи							
Хитър като лисица							
Бърз като охлюв							
Чист като сълза							

2. Сравняване по двойки.

Прочетете двойките сравнения и попълнете таблицата като:

- Ако сравнението от реда се употребява по-често – се поставя **1**;
- Ако сравнението от колоната се употребява по-често – се поставя **2**.

	Стройна като топола	Черен като дявол	Ухае като колония ентерококи	Хитър като лисица	Чист като сълза	Бърз като охлюв
Стройна като топола	█					
Черен като дявол	█	█				
Ухае като колония ентерококи	█	█	█			
Хитър като лисица	█	█	█	█		
Чист като сълза	█	█	█	█	█	
Бърз като охлюв	█	█	█	█	█	█

3. Свойство: логичност.

Ранжирайте сравненията от 1 до 6, като поставите оценка 1 за сравнението, което е най-логично и 6 – за сравнението, което е най-алогично.

Сравнение	Оценка
Стройна като топола	
Черен като дявол	
Ухае като колония ентерококи	
Хитър като лисица	
Бърз като охлюв	
Чист като сълза	

Приложение 2.

Стройна като топола	1	-1,0550
Ухае като колония ентерококи	3	-0,7775
Бърз като охлов	6	-0,5459
Чист като сълза	5	0,1727
Черен като дявол	2	0,2305
Хитър като лисица	4	1,9752